

HEEM-
NIEUWS

Heemkundekring Bergeijk

de Keersopper

nr 2

In dit nummer:

De algemene ledenvergadering 2006	Will Steeghs	p2
Het kloosterkerkhof van Bergeijk 't Hof	Wim van Dooremolen	p3
Piet van Schriejk	Wil van Ham en Jacques Mandigers	p6
Als ik 's avonds slapen ga	Wil van Ham	p8
Genealogie	Cor van Lent	p10
Naamsverandering	Wim van Dooremolen	p12
Weteringen in Bergeijk en Westerhoven	Wim van Dooremolen	p13
De Keersop	Will Steeghs	p14
Oude ansichten		p16
Gelezen		p17

Heemkundekring Bergeijk
Secretariaat: Standerdmolen 12
5571 RN Bergeijk
Tel: 0497 57 55 85
e-mail: j.steeghs3@chello.nl
Rabo Bank Bergeijk Rek.nr 10.13.73.627

DE KEERSOPPER

NR. 2

aug 2006

HEEMKUNDEKRING BERGEIJK

In deze tweede 'Keersopper' van de Heemkundekring Bergeijk besteden we aandacht aan het feit dat de kapel van het voormalige kloosterkerkhof op Bergeijk 'tHof 100 jaar geleden gebouwd werd.

Ook aandacht voor een boek 'Weteringen in Bergeijk en Westerhoven', geschreven door Christ van Nostrum en deze zomer uitgegeven door Stichting Eicha m.m.v. de Heemkundekring Bergeijk.

Een artikel van Wil van Ham over 'De Engelbewaarder' is gekoppeld aan de interessante tentoonstelling (die momenteel in de Kattendans te Bergeijk loopt) over de onderwijsvernieuwer en pedagoog Frater Rombouts (1883-1962). Met de verdere inhoud, als hiernaast vermeld, hopen we u weer een lezenswaardig blad te bezorgen.

En ondertussen hebben we in april een jaarvergadering gehouden; een wandeling door Pelterheggen in De Plateaux en is er een goed bezochte lezing geweest van Ad en Huub Tilborghs over Genealogie (het hoe en waar en...). Ons ledenaantal is momenteel 43

Bij deze Keersopper is een inschrijfformulier voor als u kennissen hebt met interesse om lid te worden van onze Heemkundekring.

Negatief is de mededeling dat het gebruik van de verenigingsruimte van de St.Jorisgilde op de Hoek als tijdelijke heemkamer helaas beëindigd is. We zoeken verder naar ruimte.

En positief: Er is een werkgroep met 'dorpsfiguren' gestart. Misschien zijn er leden die daarbij willen helpen: welkom. Laat het de hier genoemde mannen weten: Gerard de Brouwer tel. 573701 / Jacques Mandigers op 573017 en Michel Bueters 572116.

Wim van Dooremolen, voorzitter

Redactie:

Wil van Ham e-mail wilvanham@wemail.nl

Will Steeghs e-mail j.steeghs3@chello.nl

Wim van Dooremolen e-mail doorem@planet.nl

Algemene Ledenvergadering op 11 april 2006

Hier een verkorte versie van de notulen.

1. Opening De voorzitter heet de 20 aanwezige leden welkom. Onze heemkundekring telt 42 leden.

2. Stand van zaken.

HEEMKAMER, een vertrek waar heemkunde kringleden elkaar ontmoeten.

-Gepoogd is de kapel in de muziekschool (Dr. Rauppstr.) te mogen gebruiken; zonder succes. Ook de Kattendans heeft geen heemkamerruimte.

-Het St. Jorisdans heeft ons de mogelijkheid geboden om in hun verenigingsruimte op de Hoek (naast nr 28) 's woensdagsavonds te gebruiken. Van 19.00-21.30 zijn onze heemkundeleden daar welkom, We brengen zelf ons materiaal mee om te laten zien/ voor discussies/ werkgroep acties. Wel is daar een kast met tijdschriften en een aantal boeken ter inzage, zoals die in bruikleen verkregen zijn van leden Frans v.d.Vorst en Max Lips. VERENIGINGSBLAD. Het eerste Keersopperblad is goed ontvangen. De voorzitter roept de leden op hun bijdragen aan de inhoud te leveren als ze mogelijkheden zien.

LEZINGEN Op korte termijn is een lezing te verwachten over genealogie, te geven door Ad Tilborghs.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT, als door het bestuur aan de vergadering voorgelegd. Bart Nelissen heeft veel zorg besteed aan het reglement. Het bestuur besluit om de correcties over te nemen, waarna de vergadering kan instemmen met het HHR. Het bestuur zal het Huishoudelijk Reglement aanpassen. Statuten en Huishoudelijk Reglement zullen daarna worden verspreid onder aan de heemkundekringleden.

Jaarverslag 2005 Het verslag wordt met goedkeuring ontvangen

Financieel overzicht door de penningmeester: De vergadering stemt unaniem in met het jaaroverzicht en de begrotingen 2006/2007; de penningmeester wordt decharge verleend. Hij checkt de mogelijkheid naar automatische inning van de contributie. Kascommissie wordt Jos Franken en Bart Nelissen.

Bestuursverkiezing De voorzitter, Wim van Dooremolen is aftredend / herkiesbaar en wordt voor vier jaar herkozen.

Werkgroepen Cor van Lent doet verslag van de werkgroepen 'Digitaliseren' / 'Genealogie' en 'Publicaties'.

Komende Activiteiten worden besproken en bij de rondvraag stelt Gerard de Brouwer een waardevolle DVD over "Bergeijk tussen 1900 en nu" ter beschikking en schenkt hij een authentieke portiersklok van 't Stoom. Waarna sluiting van de vergadering.

Will Steeghs

Het kloosterkerkhof met een 100 jarige kapel.

In Bergeijk stond 100 jaren lang een klooster op 't Hof. En bij dat klooster was een kerkhof.

Het klooster is weg, het kerkhof ook. Maar de kapel die op het kerkhof stond, ja, die kunnen we nog bekijken. Niet meer als kloosterkerkhofkapel

maar wel als bouwsel zoals dat 100 jaar geleden in 1906 werd neergezet. Helaas nu met een onwaardig uiterlijk !

Hoe die kapel daar gekomen is?

Zij staat op een perceel dat vroeger de code A555 had.

Het verhaal daarover begint in mei 1859 toen dokter Frederik August Raupp met zijn broers Antonie, pastoor te Dommelen en Josephus, dokter in St.Oedenrode, en zijn zussen Sophia te Bergeijk en Johanna (Jeanette) wonende te Dommelen, aan het 'Roomsche Katholiek Kerkgenootschap' huizinge, schuur, stallen en aangelag op de percelen A 545,552 t/m 557 verkocht. Zij deden dat ten huize van Fleeerackers ten overstaan van notaris de Wit, wiens zegel van bekrachtiging hier getoond wordt.

Het betrof de percelen van en rond huize De Keizer (waar een uithangbord met 'n afbeelding van de keizer van Oostenrijk aan hing), voor-

Zegel van Notaris de Wit onder de verkoopakte van 1859

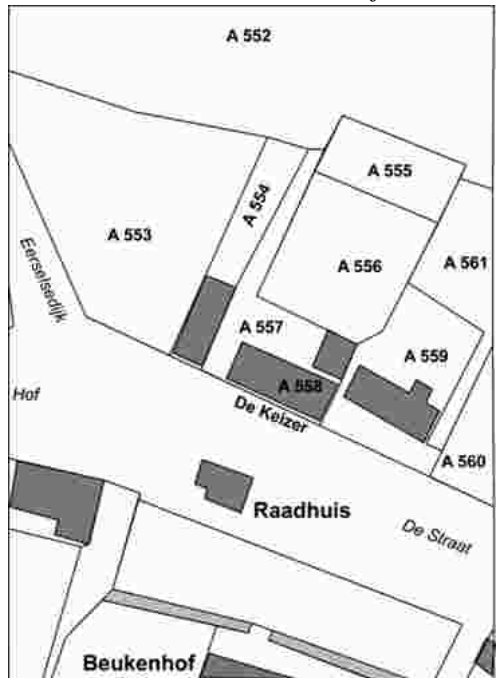
heen logement/ herberg en bierbrouwerij; op de plaats waar nu het zorgcentrum St.Joseph staat.

De pastoor van Bergeijk wilde dat hier een klooster kwam en aldus kwamen in 1875 3 nonnen uit Gemert per rijtuig naar Bergeijk 'ten einde de uitgebreide huizinge de Keizer na te zien', waar enige religieuzen wilden komen te wonen. Maar het bleef voorlopig bij plannen.

Toch kwam er een klooster in Bergeijk, niet uit Gemert, maar uit Maaseik Dat begon met een brief van de pastoor de Z.E. heer van Asten, aan de overste van het Ursulinenklooster te Maaseik in België om in de parochie 't Hof een meisjesschool te openen. Dat was 9 juni 1879. Een gedeelte uit deze brief luidt aldus: ... *'Het kerkbestuur heeft hier een schoon groot huis met bijbouwen en binnenplaats. Bij dit huis hoort en is er vast aangelegd veel land, 3 hectaren, 75 aren en 90 centiareen. Dit alles willen wij u voor niets in gebruik geven en zelfs aan u afstaan zoo Monseigneur dit goedkeurt. Door het woord afstaan bedoel ik in eigendom geven, zoodat Uew. onafhankelijk is van gemeentebestuur en of van kerkbestuur, zoo er slechts onderwijs in de hollandsche taal gegeven wordt. Daarenboven nog geld aan u toegeven indien er dit jaar onderwijs in de hollandsche taal gegeven wordt. Dit jaar want ik kan niet langer wachten.....'*

Het aanbod was er en de overste van Maaseyk, nam het aanbod aan, na overleg met de toenmalige bisschop van Luik en met de bisschop van Den Bosch, Mgr. Godschalk.

Zo werd op 7 mei 1880 het Ursulinenklooster in Bergeijk gesticht vanuit Maaseyk en er werden 5 religieuzen geplaatst. Op de eerste vrijdag van de maand juni 1880 is de school geopend. De Ursulinen hielden van aanpakken. Een kapel werd gebouwd; de brouwerij van de Keizer werd in

1882 gesloopt en in plaats daarvan kwam er een kostschool. En als in 1885 de kloosterzuster Wilhelmina Slegers overlijdt, wordt een begraafplaats aangelegd 'bestemd voor de lijken van het klooster', zoals meester Panken schrijft.

In 1906 bouwden ze op hun kloosterkerkhof de kapel met daarin een piëta.

In 1913 draagt het RK Kerkgenootschap 't Hof alle gebouwen en gronden over aan de Vereniging St.Ursula.

Als in 1939 het klooster en daarbij het kerkhof overgaat aan de Paters Assumptionisten (en met hen kwamen de zusters Oblaten naar Bergeijk), dan wordt het kerkhof als hier aangegeven.

Tot 1969. Dan hebben de paters het klooster verlaten en komt er toestemming tot ruiming. De gevolmachtigde Luitenant Kolonel b.d. Th. Vermeulen doet de opgraving en verplaatst:

21 overleden zusters Ursulinen en de overleden portierster naar het moederhuis te Boxtel;

6 overleden religieuzen van de paters Assumptionisten naar hun moederhuis Stapelen te Boxtel;

1 religieuze der zusters Oblaten naar het moederhuis te Hulsberg;

1 overleden pensionnaire (Anny Wintermans) naar het kerkhof te Duizel.

En zo staat er dit jaar een 100-jarige als een der weinige getuigen van de kloostergeschiedenis op Bergeijk 't Hof. Deze 100-jarige verdient een waardiger uiterlijk en respect. Hopelijk komt het er nog eens van dat deze kapel hersteld en de omgeving aangepast wordt.

Het kloosterkerkhof

Wim van Dooremolen

“Bij ons trouwen in 1971, zijn we bij opa Van der Heijden – de vader van ons moeder – in gaan wonen”, vertelt Jacques Mandigers. “Opa Piet van der Heijden had als bijnaam ‘Piet van Schriejk’ en op een avond, toen we weer gezellig met een borreltje bij elkaar zaten, vroeg ik hem waar die naam vandaan kwam. We vonden het wel mooi, die bijnaam van opa. Als de mensen zeiden: ‘O, je bent er ene Van Schriejke’, dan wist iedereen meteen met welke familie Van der Heijden ze te maken hadden.” Veel bijnamen zijn in de loop van de tijd verdwenen. Die ‘Van Schriejke’ niet. Daar is een mooi verhaal aan verbonden.

“Je weet toch dat er vroeger heel veel gesmokkeld werd”, had opa Van der Heijden gezegd. “Zo werd er stiekem veel boter en tabak naar België gesmokkeld. De ‘boterboom’ was de plek waar de mensen in de schaduw met de boter stonden te wachten tot de opkopers kwamen.*) De boom werd zo gesnoeid, dat je eronder op een bank kon gaan zitten wachten, zonder dat iemand er iets van kon zien. Vanuit Nederland werd ook sterke drank naar België gesmokkeld, want de ‘klare’, die ze in België stookten, was niet te drinken. Die jenever ging in stenen kruiken. Aan de onderkant kon je daar heel gemakkelijk een gaatje in maken. De sterke drank in de kruiken, die naar België gingen, schonken we op die manier over. De kruik werd met water bijgevuld. Het gaatje met gips weer opgevuld en met potlood bijgekleurd, zodat er niets meer van te zien was. Op die manier bleef de kurk en het zegel van de kruik onbeschadigd. Bij het doorverkopen van de kruik had niemand iets in de gaten.”

Het overgieten en aanlengen met water was wel lucratief, maar moest in het grootste geheim gebeuren. Opa Piet van der Heijden kende het verhaal van zijn vader, hoe de familie aan de bijnaam ‘Van Schriejk’ was gekomen.

*) De huidige boterlinde op 't Hof dateert van 1990.

“Zo waren ze weer eens bezig met het overgieten en aanlengen met water van de jeneverkruiken die naar België gesmokkeld zouden worden”, vertelde Opa Van der Heijden tegen Jacques Mandigers. “De plaats van samenkomst en het tijdstip waren kort van te voren pas bekend gemaakt, want de kust moest veilig zijn. Deze keer kwamen ze bij elkaar in het café van Drieka Moeskops, op de hoek van de Broekstraat en de Burgemeester Aartslaan, in de volksmond de ‘Moeskoppendijk’ genoemd. Achter in het café, een beetje verscholen en uit het zicht, waren een paar man druk bezig, zodat niemand het in de gaten zou hebben. Toen ze bijna klaar waren, maakte één van de mannen een grapje. ‘Ik weet wat beters dan water’, had hij gezegd en piste het kruikje vol. Ook dat zou wel niemand merken. Ze hadden er veel plezier in. Fluisterend en met onderdrukt gelach waren de mannen zo druk bezig, dat ze niet gemerkt hadden dat iemand stilletjes binnen was gekomen.”

De vader van opa Van der Heijden was te weten gekomen, dat hier ’s avonds in het geniep met de jenever geknoeid zou worden. Heel voorzichtig was hij het café binnengeslopen. “Mijn vader had het eerst even aangekeken”, had Piet van der Heijden tegen Jacques Mandigers gezegd. “Plotseling had hij met luide stem geroepen: ‘Wat zijn jullie aan het doen?’. ‘Wie bende gij?’, hadden de mannen verschrikt geantwoord. ‘Ik ben de Baron van Schriejke’ had hij teruggeroepen en daarmee was de vaste basis voor de bijnaam gelegd.”

De ‘echte’ Baron van Schriek was een Belg. ‘Baron’ Victor A.M. v.d. Schriek woonde in een ‘kasteeltje’, dat hij in 1863 liet bouwen aan de Provinciale weg te Duizel. “De man was helemaal geen baron”, zegt Pierre van Beek, “maar de bevolking noemde hem zo en dat liet hij zich met groot genoegen welgevallen. Misschien dankte hij zijn pseudo-titel wel aan zijn verkwistende manier, waarop hij met de centen omsprong. Na de tweede wereldoorlog heeft het ‘kasteeltje’ plaats moeten maken voor de huidige, particuliere villa ‘Duizelhof’.”

Wil van Ham / Jacques Mandigers

Als ik 's avonds slapen ga ...

“Zijn er ook engelen, die ons bijzonder bewaken?”, luidt vraag 41 (derdeklas) van de Bossche catechismus uit 1948. Antwoord: “Er zijn engelen, die ons bijzonder bewaren van het begin tot het einde van ons leven; en ieder mens heeft zulk een engel: het is zijn engelbewaarder.” Van oudsher kent de kerk engelen, de ‘boodschappers’ van God naar de mensen. Als dan ook in 1882 de Sint Paulus-Vereniging in Zwolle een nieuw jeugdtijdschrift opricht, ter bevordering van de katholieke jeugdvorming, noemen zij het blaadje “De Engel aan de Heilige tafel”. Hiervan verschijnen slechts twee jaargangen, waarna kapelaan Hubert Lucas in Maastricht in 1884 - 1885 de serie voortzet onder de naam: De Engelbewaarder. Via een boekhandel in Grave belandt het tijdschrift in 1892 bij het RK Jongensweeshuis van de Fraters van Tilburg. In het begin is het boekje ook bij de fraters nog een echt ‘priesterblaadje’ met vermaningen, stichtelijke verhalen en oproepen om tot vooral deugdzaam te zijn. Maar de fraters komen steeds meer tot een opzet, waarbij het kind centraal staat. Juist op dit punt heeft de Bergeijkse frater Sigebertus Rombouts (1883-1962) een geweldige bijdrage geleverd.*)

Engelen werden meestal uitgebeeld in de gestalte van een man. Vergelijk de namen van engelen van stand, zoals de aartsengelen Rafaël en Gabriël. En Michaël, die met getrokken zwaard het kwaad te lijf gaat. De eerste jaargangen van De Engelbewaarder hebben de afbeeldingen van een engelbewaarder duidelijke mannelijke trekken. Frater Rombouts debuteert in De Engelbewaarder in het meinummer van de 21ste jaargang (1905-1906) met het gedicht De Bloemenengel met een mooie tekening van Piet Gerrits. Onze frater tekent onder de naam ‘Godfried’ en opent met: *“Ik zag hem zee’gend nederdalen, uit de hoge hemelzalen, de Engel van den mooien Mei.”* In het gedicht spreekt hij de engel steevast aan met ‘hij’ en ‘hem’, maar de tekening van Gerrits toont al onmiskenbaar een ranke vrouwen-gestalte, die vanuit de sterrenhemel, met brede vleugelslagen in een bloemenveld neerstrijkt.

Het gedicht brengt een ode aan de natuur, die overal in lenteprijs uitbarst: *“En bij 't weldoend ommetreden, groeide en geurde 't op zijn schreden, bloeide en fleurde 't frisch en blij, want hij tikte met zijn roede, uit de knoppen, wachtersmoede, vele blanke blaadjes vrij.”*

Een aansprekend kinderversje. Illustratief is ook de fraaie kleurplaat bij de opening van de nieuwe jaargang 1906-1907.

De engel is helemaal omgebouwd tot een liefvallig meisje. Het kindje plukt een bloemetje en vlakbij zijn voetjes kruipt de vervaarlijke slang. De engelbewaarder beschut het kindje voor het dreigend gevaar. Het beeld geeft een indringende waarschuwing voor het altijd dreigende kwaad, waarmee ook kinderen al belaagd worden. Maar tevens geeft het een vertrouwd rooms gevoel dat onze engelbewaarder steeds nabij is om ons voor het kwaad te beschermen. De hiernaast afgebeelde

plaat hebben de fraters speciaal laten drukken, want met de eigen pers was nog geen kleurendruk mogelijk. De plaat is van de hand van lithograaf Ant. Rooijmans in Tilburg. Vaak sierde zo'n plaatje uit De Engelbewaarder de kinderkamer in de tijd van het Rijke Roomse Leven. Voorbeelden zijn momenteel te zien in het Eicha museum.

Wil van Ham

*) Een tentoonstelling 'Frater Rombouts' laat diens grote bijdrage zien die hij voor het basisonderwijs Nederlands leverde.

Die interessante tentoonstelling, een samenwerking van Stichting Eicha en de Heemkundekring Bergeijk, is tot eind oktober, doordeweeks, in de Kattendans te Bergeijk te zien. Ook op zondag 10 sept.; een feest van herkenning, die leesplankjes, leesboekjes en jeugdbladen..

GENEALOGIE

Stamboomonderzoek, een andere naam voor genealogie, staat bij steeds meer mensen in de belangstelling. Enerzijds omdat men wel nieuwsgierig is naar zijn afkomst in het verre verleden en anderzijds omdat er veel meer middelen beschikbaar zijn gekomen die bij dit onderzoek van groot belang zijn. De computer (internet) speelt hierbij een belangrijke rol.

Maar voordat we zover zijn beginnen we bij onze eigen familie en gaan stap voor stap terug, via

- 't Trouwboekje van de ouders en zo mogelijk grootouders om de directe voorouders vast te leggen.

- Bidprentjes van zoveel mogelijk vroegere familieleden .

- Geboortekaartjes.

- Oude foto's en documenten.

- Mondelinge verhalen en overleveringen.

- Officiële stukken.

- Boeken van plaatsen voor achtergrond geschiedenis.

- Geboorte-, trouw- en overlijdensakten.

Alle gegevens die uit dit onderzoek beschikbaar komen, dienen goed en systematisch vastgelegd te worden.

Veel externe bronnen kunnen worden geraadpleegd.

- Burgerlijke stand, in 1811 door Napoleon in ons land ingevoerd.

- Bevolkingsonderzoek en -registers.

- Kadaster voor perceelseigendommen.

- Notariële archieven.

Instanties waar gegevens opgevraagd kunnen worden.

- Regionaal Historisch Centrum te Eindhoven (voor o.a. Bergeijk e.o.) Deze centra zijn er ook voor andere delen van Nederland.

- Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag. Hier zijn persoonskaarten verkrijgbaar (tegen betaling).

- Kerkelijke registers van parochies waaruit doop-, trouw- en overlijdensgegevens gehaald kunnen worden. Vooral belangrijk bij onderzoek voor het jaar 1811.

- Oude kranten- en tijdschriftarchieven waar soms interessante artikelen over personen of families in staan.

- Oude rekeningen c.q. nota's van familie.

Voor het verzamelen van gegevens voor 1811 kan onderzoek worden gedaan in:

- Rechterlijke, administratieve en notariële archieven;
- Cijnsboeken (door personen betaalde belastingen);
- Kerkelijke registers en archieven.

De computer is tegenwoordig een zeer belangrijk hulpmiddel bij het opsporen en verzamelen van familiegegevens.

Op het internet zijn diverse interessante sites te vinden die veel informatie bieden; bijv.

- Genealogie Startpagina.nl waar gegevens op familienaam zijn te vinden;
- Genlias voor snel zoeken naar voorouders;
- RHC voor digitale stamboom;
- De Woonomgeving met informatie over percelen.

Al de beschikbaar komende gegevens kunnen het beste worden opgeslagen in de computer.

Hiervoor zijn er speciale programma's beschikbaar zoals Pro-Gen en Altvaer (gratis en zeer goed).

In het bovenstaande is vrij beknopt aangegeven op welke wijze met de opzet van een stamboom kan worden gestart en hoe deze verder uit te werken is.

Daarvoor zijn er echter nog veel meer mogelijkheden aan te boren maar in het kader van deze eerste opzet, voor degenen die graag willen gaan beginnen, is dit wellicht een goede basis.

Uiteraard zijn wij graag bereid om eenieder die hiermee verder wil gaan, met raad en daad terzijde te staan. Daarvoor kan men dan contact opnemen met de Heemkundekring Bergeijk.

Cor van Lent.

Overigens, heeft iemand al eens uitgezocht wanneer de naamgevingen Daris-pastoor en Daris-schoen ontstaan zijn ? Hoever is bij 'de Darissen' stamboomonderzoek gedaan aan beide takken ? Ene Arnold Daris verving de pastoor in begin 15^e eeuw, zegt men; maar zover terug zal men wel niet gegaan zijn.

WvD

In de lezing Genealogie van Ad en Huub Tilborghs kwam naamsverandering ter sprake; in dat geval Tilborghs of Tilburgs. *)

Ondergetekende heeft ook een mooi voorbeeld van naamsverschrijving. Even diep ademen dan duiken we in die historie.

In maart 1720 wordt te Best geboren

Na voorspoedige groei wordt de jongeman soldaat, maar hij past niet goed op: de katholieke jongen uit Best moet trouwen met een protestants meidje uit Zutphen.

Zijn legerkapitein geeft daarvoor toestemming aan De pleegouders van de bruid geven haar toestemming om te trouwen met

En dan heeft op 17 juni 1746 ondertrouw plaats van En drie dagen later wordt een zoon geboren, gedoopt als In augustus wordt er getrouwd, netjes als bij ondertrouw In 1769 heet hij bij de verkoop van een huis

verderop

En in een begeleidend schrijven

Als 87 jarige wordt hij te Twello begraven als

Antonius van Doormaelen.

Antoni van Dormaale.

Anthonij van Dorremale.

Antonij van Dormalen.

Jan van Dormale.

Antonij van Dormalen.

Antonij Doremalen

Antonij Doormalen

Antonij Doremale

Anthony Dornmolen

En zijn kinderen? Tja die moesten het er ook maar mee doen;

zoals gezegd, 1746, zoon Jan heette

in 1747

in 1750 en 1751

in 1754

en in 1757

de laatste gaat in ondertrouw als Willem, zoon van

als hij trouwt, heet hij

en hij sterft als

Jan van Dormale;

Wilhelmina van Doormaelen

Theo van Dormael

Martina van Doormalen

Herman en Willem Dolmaer

Toon van Doornmole

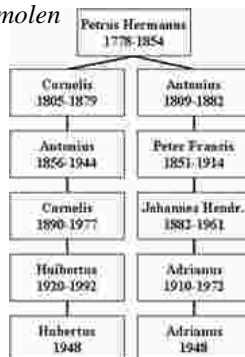
Wilm Dormole

Willem van Dooremolen

Het bleef een moeilijke naam, want de acht kinderen van Willem hebben allen verschillende achternamen; alleen zoon Antonius (mijn voorvader) heette van Dooremolen.

getekend, *Willem van Dooremolen, met dank aan Tiny van Dooremolen uit Eindhoven die dit alles uitgezocht heeft.*

*) Kijk ook eens op <http://members.home.nl/tilburgs> van Hubertus en Adrianus Tilborghs (zie hiernaast) Een interessante en leerzame internet side voor geïnteresseerden in genealogie.

WETERINGEN IN BERGEIJK EN WESTERHOVEN

Onder deze titel heeft Christ van Nostrum, vrijwilliger in het Eichamuseum en lid van de Heemkundekring Bergeijk, een boek geschreven. Het beschrijft de eerste heideontginningen die gedaan werden voor het creëren van vloeiveiden om hooi te verkrijgen. De weteringen die beschreven worden zijn die van De Maai / Westerhovens Ganzebroek / De Liskes / De Beeken / De Pelterheggen en een Lommelse wetering. Beschreven wordt de totstandkoming (het hoe en waarom) / het gebruik van de weiden / water aan- en afvoer/ de opbrengsten etc. Dit alles op een wijze die een goede en complete registratie is van deze historische ontginningen.

Zo wordt, b.v. over de Pelterheggen in de Plateaux verteld over de aanvoer van kalkrijk water/ het gebruik van schutsluisjes / greppels (zoeven) voor water aan- en afvoer op de beddingen enz. Sinds 1982 is het gebied eigendom van Natuurmonumenten, die daar momenteel een herstellingsproject 'Alpenwei in de Kempen' uitwerkt. Op zaterdag 20 mei hebben leden van de Heemkundekring Bergeijk o.l.v. Natuurmonumentengids Wout Antonis een prachtige wandeling door het gebied gehad. Dit met uitleg over de vloeiveiden en een bezichtiging van bijzondere planten en bloemen, zoals orchideeën. (En in september kan men daar de herstijloos in grote getale bewonderen.)

Voor de volledigheid wordt in het boek ook een overzicht gegeven van plaatsen in Noord-Brabant waar weteringen voorkwamen. Eveneens is opgenomen een niet eerder gepubliceerde rapportage van 'De Staatscommissie Bevloeiingen' en haar onderzoek in 1897 aan de bevloeiingen in Noord-Brabant.

Het boek is een uitgave van Stichting Eicha, met medewerking van de Heemkundekring Bergeijk, waar Jacques Mandigers en Cor van Lent voor het fotowerk zorgden en Wim van Dooremolen voor kaarten en samenstelling van het boek. De prijs zal onder de € 10,- komen te liggen; eind sept. verkrijgbaar.

DE KEERSOP.

Duizenden jaren geleden, nog vóórdat er mensen woonden in Bergeijk, kwam op het hoogste punt van Noord-Brabant op ongeveer 40 m boven Amsterdams Peil, zo maar water uit de grond. Water dat uit zichzelf en bijna ongestoord zijn eigen weg zocht naar het laagste punt. Zo kwam het via slootjes (en lopen) terecht in de Dommel en verdween uiteindelijk in de Maas.

Land aan weerskanten van een rivier heet in de aardrijkskunde “stroomgebied”. Bergeijk is het stroomgebied van de Keersop: al het water aan weerskanten van dat riviertje -of 't nou van Luyksgestel, de Weebosch, 't Loo, 't Hof, Westerhoven of Riethoven komt- stroomt via slootjes en lopen naar de Keersop.

De bron van dit riviertje ontspringt dus in Bergeijk en de Heemkundekring Bergeijk, die zich inspant om alles van vroeger te weten te komen, heeft voor hun periodiek de KEERSOP als bindend element gekozen. Op de kaft van ons blad staat dus **Keersopper** en links boven in de hoek ‘nne omroeper, dat is Bernard Beenen met in zijn rechter hand ‘nnen toeter: “Heemnieuws” roept hij naar iedereen.

Bijna ieder kerkdorp in Bergeijk heeft ‘n eigen krantje. 'n Paar voorbeelden: ‘De Mikmak’, ‘De Houwmouw’, ‘De Klepper’. En wat te denken van de bladen als ‘de Eyckelaer’ van St. Joseph, de Eyckel-noot van een koor en het weekblad ‘Eyckelbergh’?

Op het hoogste punt van onze provincie, dat ook wel het dak van Brabant wordt genoemd, heeft de Keersop nog geen naam. Pas als ze flink gevoed is in de bovenloop door kleinere waterloopjes, Kolkgracht en Elzenloop, gaat ze echt vaart maken naar beneden. We zitten aan de Belgische grens, in de Stevensbergen waar de Fortjeswaterloop en later de Bosscherweijerloop hun ‘ijzersterke’ bijdrage gaan leveren. Onder Luyksgestel bij het gehucht Sengelsbroek lopen deze 2 loopjes in elkaar over. En wanneer ook de Zoferloop, vanuit Luiksgestel komend, en de Breerijt zich bij Bergeijk aanmelden, komen ze al gauw tot een accord: “We noemen ons de KEERSOP!” althans in woorden van gelijke strekking.

Tenslotte bij Westerhoven komt de Beekloop, met kalkrijk water, meedoen en gaat de Keersop met minder verval maar meer volume snelstromend verder naar Dommel en Maas

Waar komt de naam Keersop vandaan?

a. Omdat duizenden jaren geleden de mensen nog niet fatsoenlijk Bergeyks konden praten en van ‘water’ nog nooit gehoord of gelezen hadden, kwam water in hun taaltje niet voor. Voor hen was dat “**op**”. Zo van: “Ik heb een bakje “**op**”. “Wat drink je daar?” “Ik drink OP!” Net zoals wij zeggen: “Ik drink een glas water uit de kraan!”

b. Als ze -als van God en alleman verlaten- daar ergens in het Sengelsbroek langs een beekje vlakbij de akkers liepen, zeiden ze: “Ik hoor “**op keren!**”

Vertaald in algemeen beschaafd Bergeijks: “Ik hoor water ruisen!” De (s) die tussen ‘Keer’ en ‘op’ in staat betekent “van”, net als Piet(s) fiets de fiets van Piet betekent.

Er zijn ook mensen die zeggen, dat de Keersop zijn naam te danken heeft aan het plantje de waterkers. (water=os) en kers (mogelijk zeiden ze: “Kèèrs!” (is zoals mensen in de Kempen dat zouden doen: “Kèèèrsop”. (Dit is ’n persoonlijk etymologische vondst!)

De boeren tegen de Belgische grens profiteerden volop van het gratis “op” uit het stroompje. Irrigatie hoort bij landbouw: de grond wordt er nat van; de voedingsstoffen lossen op en de wortels van gras en andere graansoorten zuigen er voedsel uit op en de weilanden bieden het vee lekker mals voer aan.

Al duizenden jaren lang snijdt het riviertje al door het beekdal. Een andere weg zal het (hopelijk) niet meer zoeken. Als je van boven naar beneden staat te kijken op het bruggetje onder de Fressevenseweg, zal het je opvallen, dat het uitschuren van het rivierbedje geen grote diepte heeft gehaald. Zowel de ondergrond als de kracht van de stroom zijn hier de oorzaak van.

Will Steeghs

De Keersop bij Westerhoven

Oude ansichtkaarten, van Wim van Dooremolen

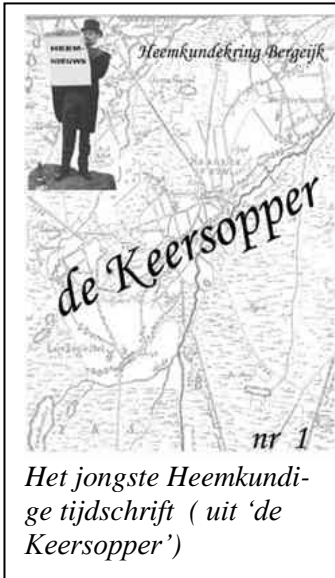

Onze Lieve Vrouw in 't Bos, zoals het eens was.

O.L.V. in 't Bos zoals het is ('Patersbos').

Gelezen, In BRABANTS HEEM 2006 – nr 2

Het jongste Heemkundige tijdschrift (uit 'de Keersopper')

In doorsnee is een heemkundeperiodiek een kwartaalschrift in A5-formaat en heeft het een redactie van drie personen.

Zo ook het nieuwe tijdschrift 'de Keersopper' van de nieuwe kring gevoed door Bergheijk, Luijkgestel, Westerhoven en Riethoven. Welkom aan de schrijvers.

Dat de nieuwe kring is opgericht in goed overleg met de moederkring De Acht Zaligheden blijkt hieruit dat De Rosdoek van maart 2006 ook een waardevol artikel bevat over de veldnamen uit het Maatboek van Bergheijk. *) De landmeters van rond 1800 noteerden op hun kaarten de toen gebruikelijke veldnamen. Het maatboek is een voorwerk voor de kadastertekeningen die in 1832 afgerond werden en het is bijzonder dat dit bewaard is gebleven. Net als de kadastertekeningen zelf leveren ze ideeën op voor de straatnamencommissie van de gemeente. Maar ze zijn ook een niet te missen vindplaats voor onderzoek naar ruimtelijke ontwikkelingen op kleine schaal.

*) Een artikel van Daniel Vangheluwe (red).

Ter info

10 sept: Monumentendag: de gerestaureerde Molen van Bergheijk

10 sept: Kattendans en Eicha museum 13-17 uur: Tentoonstelling

Uit de basisschool vroeger: van Leesplankjes, Engelbewaarder e.d.

16 sept: Een openluchtdienst bij het OLV-kapelletje aan het Eikereind

7 okt De Kempen in de 1^e wereldoorlog: Lezing te Reusel, info 575585

